



PLANETSPREMEMB

Podnebne spremembe in tvoje mesto v njih.

uman•tera

Planet sprememb v Ljubljani

Končno poročilo

Izvajalec: **Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj, ustanova**
Resljeva 20, 1000 Ljubljana

Poročilo pripravili: dr. Katarina Višnar, mag. Vida Ogorelec Wagner

V Ljubljani, 23. julija 2009

Planet sprememb v Ljubljani

Končno poročilo

Vsebina

I. Podatki o organizaciji in projektu.....	3
II. Ozadje, namen in ciljne skupine projekta.....	4
III. Pregled aktivnosti.....	6
a. Multimedijско predavanje Podnebno sporočilo.....	6
b. Dejavnosti za spodbujanje aktivnega sodelovanja dijakov	8
<i>Spletni vihar in Filmski klub</i>	8
<i>Nagradni natečaj Filmi, ki spreminjajo svet</i>	9
<i>Zaključna prireditev projekta</i>	10
<i>Objave v glasilu Ljubljana</i>	10
VI. Finančno poročilo	11

Priloge

1. Predstavitev filmov kluba *Filmi, ki spreminjajo svet*
2. Natečaj za kratki video film: utemeljitev izbora nagrajencev
3. Scenarij zaključne prireditve
4. Seznami udeležencev filmskega kluba
5. Tiskana gradiva
6. Objave v glasilu Ljubljana
7. Kopije računov

I. Podatki o organizaciji in projektu

Naslov projekta:	<i>Planet sprememb v Ljubljani</i>
Deskriptorji projekta:	<i>podnebne spremembe, mladi, okoljevarstvena vzgoja, neformalno izobraževanje, kratki video filmi</i>
Naslov projekta v angleškem jeziku:	<i>Planet of Change in Ljubljana</i>
Povzetek v angleškem jeziku:	<i>The project Planet of Change is focusing on communicating the climate change issue to high school students, and engaging them in activities in response to the climate crisis. In 2009 Umanotera, in partnership with 8 schools in Ljubljana, and with financial support of the City of Ljubljana, Toyota and UniCredit Bank, carried out a series of 12 slide-shows, and in follow-up invited young people to join a film club "Films that are Changing the World", an internet circle who created a virtual community on Facebook and a competition for short films.</i>
Naziv organizacije:	<i>UMANOTERA, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj, ustanova</i>
Statusna oblika organizacije:	<i>ustanova</i>
Naslov organizacije:	<i>Resljeva 20, p.p. 4440 Ljubljana</i>
Kontaktna oseba:	<i>mag. Vida Ogorelec Wagner, direktorica</i>
Telefon:	<i>01/439-7100</i>
Faks:	<i>01/439-7105</i>
E-pošta:	<i>info@umanotera.org</i>
Spletna stran:	<i>www.umanotera.org</i>
Matična številka:	<i>582279</i>
Davčna številka oz. ID številka za DDV:	<i>SI39855171</i>
Številka računa:	<i>19100-0010023937</i>
Trajanje projekta:	<i>Začetek v januarju, zaključek 10. julija 2009</i>
Celotni znesek projekta:	<i>12.758,35 EUR</i>
Dotacija MOL po pogodbi:	<i>6.210 EUR (49 %)</i>

II. Ozadje, namen in ciljne skupine projekta

Ozadje

Podnebne spremembe so v zadnjem času prepoznane kot najpomembnejša globalna problematika naše civilizacije. Znanstvena spoznanja kažejo na nepričakovano in skrb vzbujajočo hitrost procesa globalnega segrevanja. Vsaka naša aktivnost, naše navade in naše ravnanje imajo neposreden vpliv na stanje okolja ter na trajnostni razvoj naše družbe ter celega človeštva. Družbene raziskave kažejo, da sodobna mladina uvršča okolje med svoje najpomembnejše vrednote (takoj za zdravjem, družinskim življenjem in prijateljstvom). To predstavlja dobro osnovo za delo z mladimi na področju varovanja okolja in trajnostnega razvoja, ki je predmet tega projekta.

Čeprav bi se večina učiteljev zagotovo strinjala, da je izobraževanje za trajnostni razvoj pomembna šolska vsebina, imajo mnogi težave z njenim vključevanjem v šolski program. Poučevanje za trajnostni razvoj namreč ne zadeva zgolj človekove odvisnosti od kakovosti okolja in razpoložljivosti naravnih virov v sedanjosti in prihodnosti, pač pa tudi participacijo, učinkovitost, enakopravnost in družbeno pravičnost, kot ključne perspektive pri pripravljanju mladostnikov na njihovo aktivno delovanje za trajnostni razvoj.

Umanotera je v letu 2008 skupaj s partnerskimi okoljskimi organizacijami pripravila poučni paket Planet sprememb, ki so ga brezplačno prejele vse slovenske osnovne in izbrane srednje šole. Paket sestavlja DVD s poučnimi okoljskimi vsebinami ter DVD dokumentarnega filma Neprijetna resnica. Vzpostavljena je internetna stran, preko katere se oblikuje virtualna skupnost posameznikov, ki želijo na kreativen način pristopiti k reševanju podnebnih sprememb (<http://www.planet-sprememb.si/>). Žal poučni komplet v šolah ni bil v zadostni meri uporabljan. Z aktivnostmi, ki so bile izvedene v okviru pričujočega projekta, smo ga želeli oplemenititi in spodbuditi njegovo uporabo.

Kot osrednja motivacijska aktivnost je bil v projektu uporabljen še en že uveljavljen Umanoterin produkt, t.j. multimedijско predavanje Podnebno sporočilo, ki temelji na dokumentarnem filmu Ala Gora »Neprijetna resnica«. Predavanje vsebuje tudi podatke o Sloveniji. V okviru pričujočega projekta je bilo predavanje uporabljeno kot motivacijska osnova, ki ji bodo sledile mladini prilagojene projektne aktivnosti.

Namen projekta

Namen projekta je bil dijakom ljubljanskih srednjih šol podati aktualne strokovne informacije o stanju okolja ter jih ozavešiti o njihovih možnostih za delovanje na področju varstva okolja in trajnostnega razvoja v lokalnem okolju in skupnosti.

Poleg tega je želel projekt pomagati učiteljem pri vključevanju izobraževalnih vsebin o okolju in trajnostnem razvoju v šolske in obšolske dejavnosti.

Namen projekta je bil dosežen s pomočjo vrste motivacijskih in izobraževalnih aktivnosti, ki se ne nanašajo zgolj na okoljevarstvena načela in trajnostni razvoj, pač pa zajemajo tudi kulturološke, ekonomske in družbene vidike. Projekt je ponudil zanimive vsebine za razpravo, razmislek in ocene različnih vidikov trajnostnega razvoja, kar je ciljnim skupinam trajnostni način življenja približal kot smiselni koncept v vsakodnevnem življenju.

Ciljne skupine

Osrednja ciljna skupina projekta so bili dijaki ljubljanskih gimnazij in srednjih šol z okoljskim programom. Namen projekta je bil generacijski skupini mladostnikov med 15. in 19. letom starosti pokazati, da imajo pomembno vlogo pri varovanju našega planeta in kakovosti življenja v naši družbi, ter jim ponuditi priložnosti za prispevanje k trajnostni prihodnosti v lokalnem okolju.

Izobraževanje na srednješolski ravni je velik izziv za vse vpletene. Dijaki v fazi adolescence težko sprejemajo zgolj podajanje kognitivnega vsebin s strani učiteljev, pač pa se dobro odzivajo na fleksibilne učne prijeme, ki zaupajo njihovem navdihu, spodbujajo njihove pobude in jih motivirajo za učenje. Mladostniki cenijo, če jim šolske strukture omogočijo takšne priložnosti za učenje na drugačne načine in v drugačnih okoljih, v okviru katerih lahko pokažejo svoj polni potencial. Pojem »trajnostni razvoj« v tem primeru nosi dva pomena, saj se dotika osebnega razvoja mladih, kakor tudi priložnosti družbe, da se uči od svoje mladine.

Znano, vendar v izobraževalnem procesu premalo uporabljano načelo, da uspešno učenje in razumevanje temelji na osebnem odnosu in izkušnji, je bilo v projektu po najboljših močeh uporabljeno za motiviranje mladostnikov.

Podporni ciljni skupini projekta so tvorili učitelji na ljubljanskih srednjih šolah, ki so se vključile v projekt, ter starši in družine dijakov.

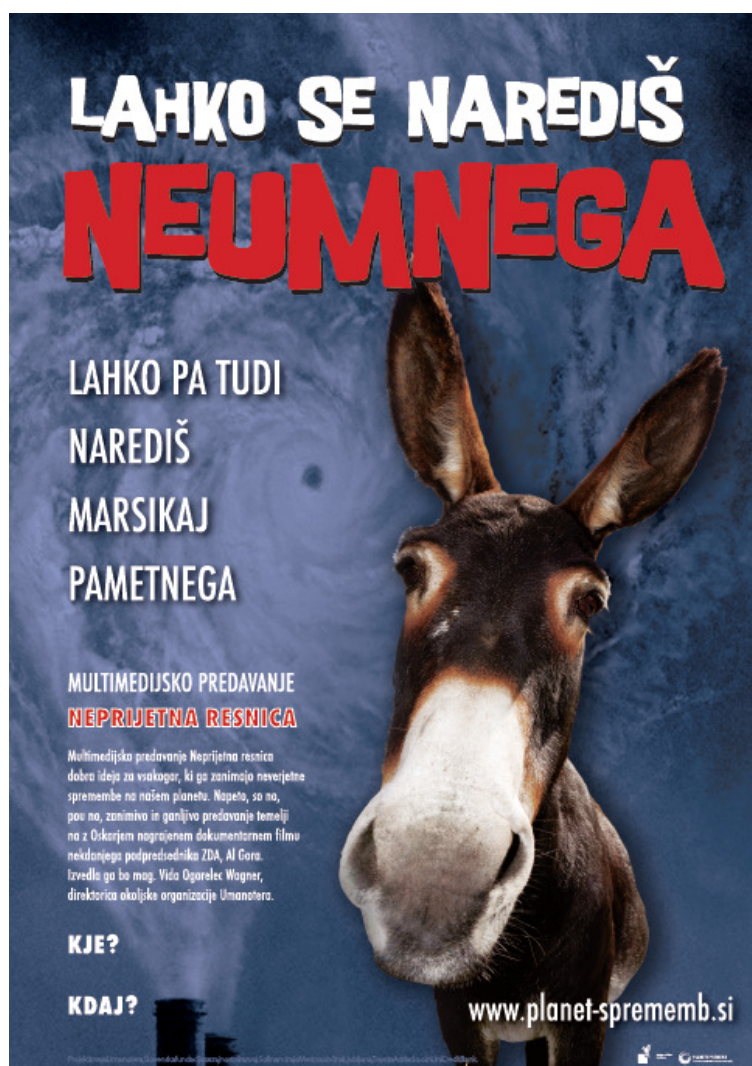
III. Pregled aktivnosti

a. Multimedijsko predavanje Podnebno sporočilo

Umanotera je na 20 ljubljanskih srednjih šol in gimnazij poslala ponudbo za izvedbo multimedijskega predavanja. Pozivu se je odzvalo deset ljubljanskih gimnazij in srednjih šol, vendar nam z dvema ni uspelo uskladiti datumov predavanj. Tekom meseca marca smo na teh šolah organizirali po eno ali več **multimedijskih predavanj z naslovom Podnebno sporočilo**, ki ga po pridobljeni Al Goreovi licenci izvaja direktorica Umanotere, Vida Ogorelec Wagner.

Sodelujoče ljubljanske šole so bile: Gimnazija Bežigrad, Srednja gradbena, geodetska in ekonomska šola Ljubljana, Gimnazija Moste, Gimnazija Ledina, Srednja šola za elektrotehniko in računalništvo Ljubljana – Strokovna gimnazija, Gimnazija Ljubljana Šiška, Gimnazija Šentvid in Gimnazija Poljane.

Za promocijo predavanj med dijaki, profesorji in starši so bili oblikovani in natisnjeni plakati in kartice z vabili na dogodek, ki so jih prejele vse sodelujoče šole.



Plakat in kartice

V okviru projekta je bilo skupaj zvedenih 12 predavanj, ki se ga je skupaj udeležilo 700 dijakov, profesorjev in staršev:

2.3.2009	Gimnazija Bežigrad
3.3.2009	Srednja gradbena, geodetska in ekonomska šola
3.3.2009	Gimnazija Moste
5.3.2009	Gimnazija Ledina
9.3.2009	Srednja šola za elektrotehniko in računalništvo Ljubljana - Strokovna gimnazija
12.3.2009	Srednja šola za elektrotehniko in računalništvo Ljubljana - Strokovna gimnazija
24.3.2009	Gimnazija Ljubljana Šiška
25.3.2009	Gimnazija Šentvid
8.4.2009	Gimnazija Poljane
9.4.2009	Gimnazija Bežigrad - mednarodna matura
23.4.2009	Gimnazija Poljane
5.5.2009	Gimnazija Šentvid

V predavanju so bili vključeni relevantni podatki za Mestno občino Ljubljana in predstavljeni najpomembnejši elementi Programa varstva okolja za MOL 2007-2013. Po predavanju je predavateljica odgovarjala na vprašanja in moderirala razpravo. Vsak udeleženec predavanja je kot mali opomnik prejel letak »Kaj lahko storim?«. Na letaku je navedenih 10 preprostih stvari, ki jih lahko vsak posameznik naredi za ublažitev globalnega segrevanja.

kaj lahko storim?

Za ublažitev podnebnih sprememb se lahko bori vsak posameznik!

Koliko izpustov CO₂ povzročaš vsako leto?
Izračunaj si svoj CO₂ odtis na spletni strani
www.umanetara.org.

Slovenec v povprečju pripravi 10 ton emisij CO₂ na leto, znanstveniki pa ocenjujejo, da je emisija na prebivalca Slovenije, ki bi bila pogoj za stabilno ravnovesje podnebja, okrog 2 toni CO₂ na leto.

Sporočilo filma Neprijetna resnica in informacije o podnebnih spremembah razširite med svoje bližnje, prijatelje, znanca.

Naj gre ta pomembna informacija od ust do ust!

neprijetna resnica
Kdo, če ne mi? Kdaj, če ne sedaj?
www.slovenija-co2.si

uman tera Slovenija zmanjša CO₂ KOLOSEJ

10 preprostih stvari

ki jih lahko narediš za ublažitev globalnega segrevanja:

1. Zmanjšaj temperaturo svojega doma za 1°C in s tem zmanjšaš letno do 300 kg emisij CO₂. V svojem gospodinjstvu naj ne povprečno 70 % energije v gospodinjstvu porabi samo za ogrevanje. In izračun tega je na predpostavki, da se prihrani od 5 do 10 % energije na zmanjšano stopnjo celotne temperature.
2. Ko meniš, ali stari hladilnik, kupi novega z energijsko razredom A++ in zmanjšaš emisije CO₂ za približno 210 kg na leto, saj stari hladilnik porabi štirikrat manj energije kot naveden opise.
3. Zmanjšaj pot porabljenih žarnic v hiši, ki gorijo 5 ur na dan, z nizko energijskimi (CFL) žarnicami in zmanjšaš emisije CO₂ za približno 250 kg na leto.
4. Na kratke razdalje ne vadi s kolesom ali peš, in bolj pogosto uporabljal javni prevoz. Kar 75 % vseh osebnih prevozov naredimo za razdalje do 5 kilometrov, 20 % pa za razdalje manjše od 1,5 kilometra.
5. Pri nakupu novega avtomobila izbavi avto z najmanjšimi izpusti CO₂ in prihrani od 50 do 300 % goriva. S takim avtomobilom boš pri prevozu 15.000 km zmanjšal emisije CO₂ od 550 kg do 4 tone na leto. Preglednice avtomobilov glede na porabo goriva in emisije CO₂ najdi na <http://co2carindex.si>.
6. Zmanjšaj hitrost na 110 km na uro na 90 km na uro in tako zmanjšaš porabo goriva ter izpusta CO₂ za 20 %.
7. Naj manj namoči: Brivice žrne so velike onesnaževalke s toplogredni plati, prahom in metanom in dušikovimi oksidi. Električno krtačenje je olajša in podnebju veliko bolj prijazno.
8. Posadi drevo, saj eno drevo v svojem življenju veča eno tona CO₂.
9. Podpiši razpisne organizacije, ki deluje na področju podnebnih sprememb in energijske učinkovitosti, vpiši na polico, kar je odnosa pri omejitvi jarni v Sloveniji (www.umanetara.org, www.co2car-index.org, <http://www.judmila.org/slo>).
10. Naredi svoj podnebni dogovor s prijatelji. Če vidiš, da vidiš ne naredi dovolj v boju proti podnebnim spremembam. Prični se s svojimi podnebnimi dogovori na info točki filma Neprijetna resnica ali pa obišči spletno stran <http://www.focus-ngo.org/> ter ga ustvari kar na spleti.

neprijetna resnica
Kdo, če ne mi? Kdaj, če ne sedaj?
www.slovenija-co2.si

uman tera Slovenija zmanjša CO₂ KOLOSEJ

Delili smo tudi kartice projekta, ki so mlade vabile k sodelovanju.

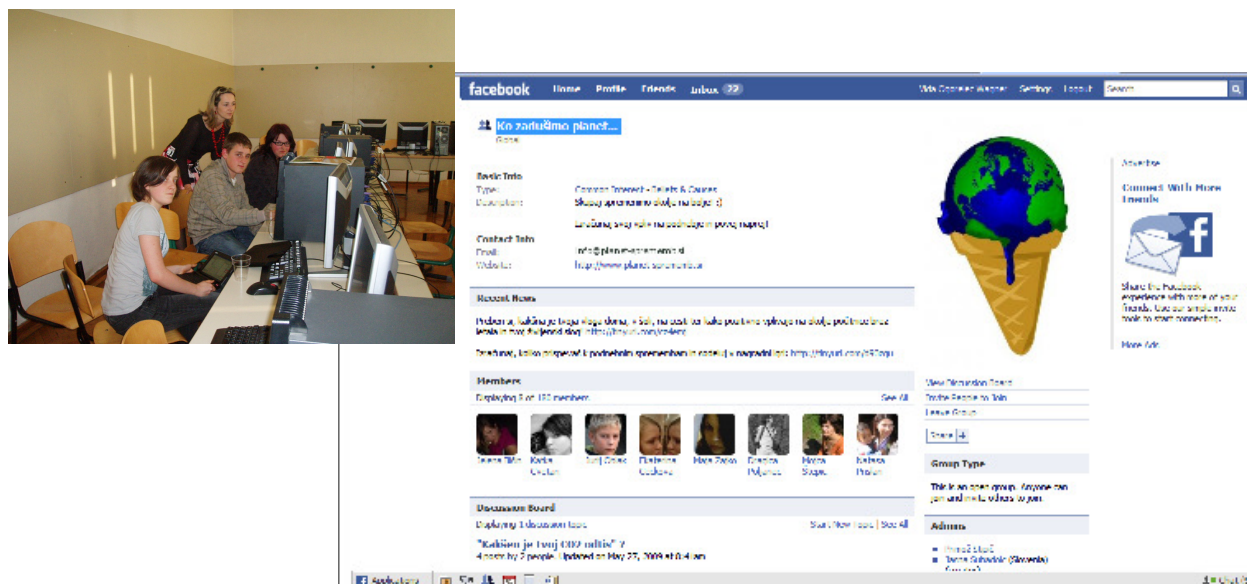


b. Dejavnosti za spodbujanje aktivnega sodelovanja dijakov

Spletni vihar in Filmski klub

Aprila se je delo nadaljevalo skozi ustvarjalne dejavnosti oziroma krožke.

Skupina **Spletni vihar** je zasnovala in vzpostavila spletno skupnost **Ko zadušimo planet...** na portalu Facebook, kot pomoč projektu Planet sprememb pri konkretnih akcijah. Pri tem so dijakinje in dijaki spoznavali in uporabljali različna spletna orodja 2.0 in skupaj razvijali nove in še boljše možnosti za spletno akcijo. Ob zaključku projekta ima spletna skupina 180 članov. Mentorica Spletnega viharja je bila Jasna Suhadolc (Virtua d.o.o. <http://www.virtua.si/>).



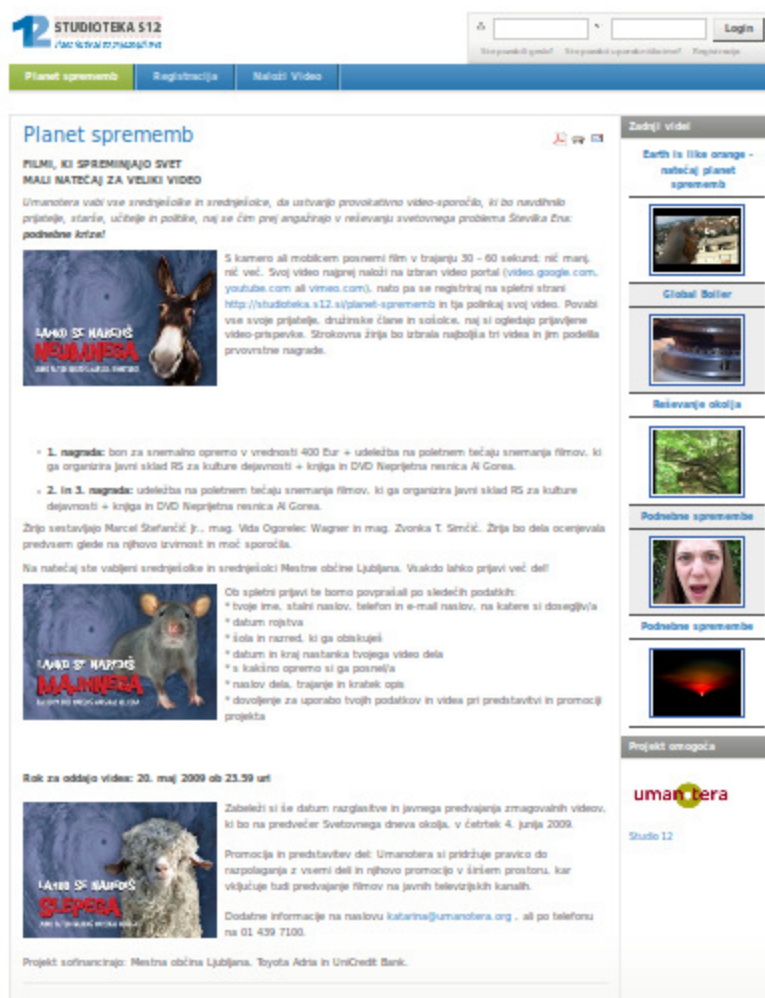
Kot odziv na anketne vprašalnike, ki so jih izpolnjevali udeleženci multimedijskih predavanj Podnebno sporočilo, smo zaradi velikega zanimanja mladih za filme predvideni podnebni krožek *Viharna skupina* nadomestili s **filmskim klubom *Filmi, ki spreminjajo svet***. Mentor Filmskega kluba je bil Marcel Štefančič. Članice in člani Filmskega kluba so najbolj pereče teme prihodnosti spoznali in predebatirali preko serije petih izbranih filmov.:

- 23. april 2009 Pet pred dvanajsto (The 11th Hour)
- 7. maj 2009 Smrt električnega avtomobila (Who killed the electric car?)
- 14. maj 2009 Veliki (The Big One)
- 21. maj 2009 Surova budnica (A Crude Awakening)
- 28. maj 2009 Kruh naš vsakdanji (Unser täglich Brot)



Nagradni natečaj Filmi, ki spreminjajo svet

Tretja aktivnost projekta je bil **natečaj za kratki video Filmi, ki spreminjajo svet**. Umanotera je povabila ljubljanske srednješolce in srednješolke, naj ustvarijo provokativno video-sporočilo, ki bo navdihnilo prijatelje, starše, učitelje in politike, naj se čim prej angažirajo v reševanju svetovnega problema Številka Ena: podnebne krize! Natečaj smo izpeljali v sodelovanju s Studiom 12 (<http://www.s12.si/>), ki je poskrbel za tehnično plat izvedbe natečaja, saj so prijave filmov potekale preko spletnega portala <http://studioteka.s12.si/planet-sprememb>.

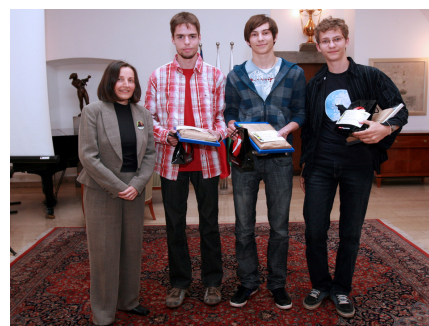


Strokovna žirija (Marcel Štefančič Jr., mag. Vida Ogorelec Wagner in mag. Zvonka T. Simčič) je izbrala najboljše tri kratke filme in jim podelila nagrade na zaključni prireditvi.

Prijavljena video dela si je možno ogledati na spletni strani
http://studioteka.s12.si/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=2

Zaključna prireditev projekta

Zaključna prireditev projekta, skupaj s podelitvijo nagrad za najboljši kratki video in predvajanjem prijavljenih del, se je zgodila na predvečer Svetovnega dneva okolja, v četrtek 4. junija 2009. Slavnostni nagovor je imel župan MOL, Zoran Janković. Za kulturni del programa pa so poskrbeli vedno sveža in razpoložena ekipa Improligašev.



Objave v glasilu Ljubljana

V okviru projekta je bilo za glasilo Ljubljana, v dogovoru z urednico gospo Nado Šumi in Natašo Jazbinšek iz Oddelka za varstvo okolja, pripravljeno naslednje:

1. Šolski utrip: Planet sprememb (objava v številki maj 2009)
2. Pogovor z direktorico Umanotere, Vido Ogorelec Wagner (predvidena objava v številki julij-avgust 2009)
3. Eko-ankete z mladimi: dijaki in študenti (predvidena objava v številki julij-avgust 2009)

Dodatno je bilo vzpostavljeno sodelovanje s Studiom 12 in v času trajanja projekta so bili realizirani 3 pogovori na aktualne teme projekta in sicer:

1. Tanja Cegnar, svetovalka direktorja Agencije RS za okolje
http://www.s12.si/index.php?option=com_seyret&task=videodirectlink&id=836
2. dr. Aljaž Plevnik, strokovnjak za trajnostno prometno politiko na Urbanističnem inštitutu RS
<http://www.s12.si/component/seyret/?task=videodirectlink&id=882>
3. Nika Cebin, profesorica kemije in mentorica eko krožka na Gimnaziji Ledina

VI. Finančno poročilo

AKTIVNOSTI	STROŠKI v EUR	
	Dejansko	Predvideno
<u>Izvedba multimedijских predavanj</u>		
Izvedba predavanj* (12 izvedb)(1)	1.200,00	800,00
Letaki »Kaj lahko storim?« (2)	204,00	200,00
Plakati in kartice		1.800,00
tisk: Medium* (3)	619,48	
besedila: Rdeči oblak* (4)	200,00	
oblikovanje: Manca Macuh* (5)	600,00	
slike: Shutterstock* (6)	39,00	
<u>Dejavnosti za spodbujanje aktivnega sodelovanja dijakov</u>		
Koordinacija (prijave, organizacija) (1)	1.600,00	1.600,00
Izvedba IT krožka		
Predavatelj*: Virtua (7)	996,00	1.000,00
najem prostora – prispevek v naravi, Gimnazija Ledina	-	60,00
Izvedba eko-krožka		
predavatelji: Marcel Štefančič* (8)	1.000,00	750,00
DVD: Pet pred dvanajsto, Con Film (9)	10,26	
DVD: Whi killed the electric car, Amazon (10)	5,58	
DVD: The Corporation, Amazon (10)	4,65	
DVD: Kruh naš vsakdanji, Big Bang (11)	7,24	
najem prostora – prispevek v naravi, SŠER	-	60,00
<u>Nagradni natečaj</u>		
Ocenjevalna žirija		750,00
Marcel Štefančič* (8)	250,00	
Vida Ogorelec Wagner* (1)	250,00	
Zvonka Simšič* (12)	250,00	
Nagrade		1.100,00
T-majice: Rogač (13)	575,40	
Nagradni kupon: Lorex (14)	200,00	
Okvirji za diplome: DZS, Bauhaus (15,16)	34,90	
Zaključna prireditev		300,00
Tisk in distribucija vabil*: Medium (17)	208,80	
Improliga*: Toni Cahunek, Juš Milčinski in Luka Korenčič (18,19,20)	246,41	
Pogostitev*: Tatjana Hribar (21)	49,91	
Pogostitev*: Dragica Laketič (22)	18,23	
Pogostitev*: Boštjan Hace (23)	79,50	
Pogostitev*: Ekološka kmetija Černelič (24)	65,00	
Pogostitev*: Boris Fras (25)	24,00	
<u>Članki v reviji Ljubljana</u>		
Članki		1.040,00
Uvodniki in fotografiranje: GDB (26, 27)	540,00	
Zapis Eko anket: Jerneja Grmadnik (28)	599,99	

Vodenje projekta

Spletna podpora: Genet (29)	600,00	800,00
Vodenje projekta, stiki z mediji (1)	1.320,00	1.320,00
Koordinacija in poročanje** (1)	960,00	960,00
SKUPAJ	12.758,35	12.540,00

* stroške, označeni z zvezdico in rumeno podlago sofinancira Mestna občina Ljubljana.

**strošek delno financira MOL v višini 113,67 EUR

PRIHODKI	Znesek v EUR	Delež
Dotacija MOL	6.210,00	49%
Toyota Adria	3.000,00	24%
UniCredit Banka	2.000,00	16%
Prispevek Umanotere	1.548,35	12%
SKUPAJ	12.758,35	100%

Priloge

1. Predstavitev filmov kluba *Filmi, ki spreminjajo svet*
2. Natečaj za kratki video film: utemeljitev izbora nagrajencev
3. Scenarij zaključne prireditve
4. Seznami udeležencev filmskega kluba
5. Tiskana gradiva: plakat in kartice
6. Objave v glasilu Ljubljana
7. Kopije računov

Filmi, ki spreminjajo svet

Filmski klub z Marcelom Štefančičem – predstavitve prikazanih filmov

- 23. april 2009 ob 16.30: **Pet pred dvanajsto (The 11th Hour)**

Leonardo DiCaprio se postavi na stran Zemlje. Vsi se postavljamo na stran Zemlje. In vsi smo prepričani, da imamo prav, ker vemo, da nas lahko podnebne spremembe postavijo na glavo. Toda kako in zakaj smo prišli do tega, da se moramo sploh postavljati na stran Zemlje? Kako to, da nam nije zadnja ura? Kako to, da je pet pred dvanajsto? To nam v temle finem, zelo prepričljivem dokumentarcu pojasnjujejo eksperti vseh profilov, tudi legendarni znanstvenik Stephen Hawking, nekdanji sovjetski premje Mihail Gorbačov in celo nekdanji direktor CIE James Woolsey, kar pomeni, da je stvar res alarmantna in da smo pred tako katastrofo kot Titanik. Priloženi so tudi posnetki. In sami veste, kako je s slikami: že same po sebi povejo več kot tisoč besed. Dokazov, da svet, kot smo ga poznali, izginja, je toliko, da tega, kar boste videli, ne boste imeli za sci-fi, ob katerem bi si lahko ponavljali: to je le film... to je le film... to je le film.

- 7. maj 2009 ob 16.30: **Smrt električnega avtomobila (Who killed the electric car?)**

Bi se vozili z električnim avtomobilom, če bi se lahko? Seveda. Zakaj se še vedno ne vozimo z električnim avtomobilom, bo odgovoril dokumentarec Smrt električnega avtomobila: po eni strani je kriva politika, ki ne šteka, po drugi strani so krive pohlepne korporacije, ki izdelujejo avtomobile na fosilni pogon, po tretji strani pa so krive naftne družbe, ki so v kontrapropagando – v zaroto proti električnemu avtomobilu – vložile ogromno denarja. No, za vsak primer so kupile še pravice za baterijsko tehnologijo, ki poganja električne avtomobile.

- 14. maj 2009 ob 16.30: **Veliki (The Big One)**

Da so korporacije ošabne, brezvestne, hladnokrvne in pohlepne, vemo. Da dajejo prednost dobičku pred vsem drugim, tudi Michael Moore, znan po seriji uspešnih, kulturnih, nagrajenih dokumentarcev (Roger & jaz, Fahrenheit 11/9, Bowling za Columbine itd.), o tem nima nobenih iluzij, saj v temle dokumentarcu, ki ni brez smisla za črni humor, lepo pokaže, kako korporacije izkoriščajo, zlorablajo in ponižujejo delavce, kako jih brezčutno in brutalno odpuščajo in kako proizvodnjo mirno in cinično, kot da ni nič, selijo v Tretji svet, kjer potem izkoriščajo, zlorablajo in ponižujejo še cenejšo delovno silo. In vse to počnejo le zato, da ne bi slučajno preveč trpel profit. Ne da profita ne bi bilo, toda če tega, kar počnejo, ne bi počeli, bi bil profit lahko manjši. Če si v postelji s politiko, lahko počneš, kar hočeš. In kjer hočeš. Podobnost s slovenskimi korporacijami ni naključna.

- 21. maj 2009 ob 16.30: **Surova budnica (A Crude Awakening)**

Kaj se bo zgodilo, ko bo nafte zmanjkalo? Ali bolje rečeno: kaj se bo zgodilo, ko bo nafte začelo zmanjkovati? Vprašanje, ki ga zastavlja tale dokumentarec, sploh ni tako nedolžno, če pomislite, kako zelo odvisni smo od nafte. Zaradi nafte so se začele vojne – poglejte le na Bližnji vzhod, recimo v Irak. Nafta je Bog. Ne denar, ampak naddenar! Kako se bomo znebili svoje odvisnosti od nafte? Kako bo to spremenilo svet? Bo to konec sveta, kakršnega poznamo? Se bomo vozili z električnimi avtomobili? Bomo bolj zeleni ali še bolj zmešani? Katere tehnologije nas bodo zdaj zasvojile? Nas čaka še večji kaos? In hej, kdaj se bo to zgodilo? Nekateri eksperti sicer pravijo, da se bo to zgodilo šele čez kakih 40 let, toda drugi pravijo, da se je to obdobje že začelo – da torej nafte že zmanjkuje. Je to prijetna ali neprijetna resnica?

- 28. maj 2009 ob 16.30: **Kruh naš vsakdanji (Unser täglich Brot)**

Dokumentarec Kruh naš vsakdanji nam kaže, kako nastaja hrana, in sicer od trenutka, ko žival pokončajo in jo potem odprejo, do trenutka, ko to, kar je ostalo od nje, krene na potovanje po apatičnem tekočem traku, v katerega se vsake toliko vključi kak mesar – s svojo zadolžitvijo, s svojo malo specializacijo. Toda pri tem se obnaša tako, kot da tudi sam noče imeti nič s tem. To, kar jemo, nastaja kot kak kubistični vic. Kot popolna konceptualna študija naše odtujenosti, naše tišine in naše obsedenosti s hladno, industrijsko učinkovitostjo. Hrana, ki jo ljudje goltajo s takim veseljem, nastaja brez veselja. Rekel bi: brez življenja.

Projekt Planet sprememb v Ljubljani

Natečaj za kratki film

Utemeljitev ocene komisije, ki jo je spisal filmski kritik Marcel Štefančič

„Komisija, ki je ocenjevala filme, prispele na natečaj za Planet sprememb, je zanihala med dvema filmoma in se na koncu ogrela za oba. In da bi bila pravica bolj poetična, sta oba naslovljena enako: Podnebne spremembe. Prve Podnebne spremembe je posnel Andraž Sedlar, druge pa Nejc Levstik. Sedlarjeve Podnebne spremembe so posnete v formatu neogotskega filma katastrofe – Levstikove pa v formatu godardovske agitke. Sedlarjeve Podnebne spremembe vse povejo s slikami – Levstikove pa vse povejo z besedami. Sedlarjeve slike povejo več kot tisoč besed – Levstikove besede pa so tako plastične, da izgledajo kot slike. Sedlar poskrbi, da njegove slike slišimo – Levstik pa, da njegove besede vidimo. Oba imata na drugi strani kamere ljudi, ki se obnašajo kot Robert De Niro v Taksistu: Ali to govoriš meni? In oba odgovarjata: Ja, tebi govorim! “

Ocena mag. Zvonke T. Simčič

1. Najbolj prepričljiv video izmed poslanih se mi zdi video Nejca Levstika, ki mu sicer zamerim, da je z malce površno montažo delu odvzel nekaj naboja, ki naj bi jo sicer dramatični portreti prinašali s seboj. S konstantnim ponavljanjem istega plana različnih obrazov, njihova zgroženost in strah postaneta še bolj očitna. Seveda so nekateri portreti veliko bolj prepričljivi od drugih. Koliko je imel Nejc izbire, ne vem, bi ga pa rada opozorila, da je včasih bolje manj, kot več.
2. Video Global Boiler Črta Letnarja je za razliko od ostalih, ki so o tematiki govorili skozi zgodbo, kljub svoji kratkosti zelo jasen in učinkovito izpeljan iz ideje v zgodbo. Ni odvečnega materiala. Gledalca z abstraktnimi elementi drži pri gledanju in pospešuje tempo do razkritja.
3. Andraž Sedlar sicer s popolno vizualno in zvočno podobo ne doseže take moči sporočilnosti, kot prva dva avtorja. Izmed petih videov ga osebno postavljam na tretje mesto. Razmišljala sem o tem, da ne bi podelili tretje nagrade. Vendar, glede na to, da so to srednješolci, bi Andražu vseeno podelila tretje mesto. Kot zanimivost pri njem bi izpostavila tudi to, kako je v obstoječo skladbo vkomponiral grom in sireno, ki s tem postaneta del zvočne kompozicije, del skladbe.

Scenarij zaključne prireditve

Ob svetovnem dnevu okolja

Zaključna prireditev projekta Planet sprememb v Ljubljani

v četrtek, 4. junija 2009 ob 19h,

v Rdeči sobi Mestne hiše v Ljubljani

Scenarij:

18.45 – 19.00 Zbiranje gostov v dvorani, Umanoterin pingvin + logotip PS

19.00 Pozdravni nagovor Vide Ogorelec Wagner, direktorice Umanotere

19.05 Pozdravni nagovor župana MOL, Zorana Jankovića

Vida Ogorelec Wagner se zahvali županu in mu preda darilo - majčko projekta, narejeno iz eko-bombaža.

19.10

Napotnik:

Dober večer, cenjene dame, spoštovani gospodje, in vsi, ki ste sodelovali pri projektu Planet sprememb v Ljubljani! Lepo vas pozdravljam na prireditvi ob zaključku projekta. Dovolite, da vam ob tem čestitam ob 5. juniju - mednarodnem dnevu okolja.

Planet sprememb je zasnovala Umanotera, v partnerstvu s podjetjem Toyota Adria in Unicredit banko. Projekt je v lanskem letu rezultiral z učnim kompletom za učitelje, ki so ga snovatelji projekta podarili vsem slovenskim osnovnim in stotim srednjim šolam.

V letošnjem letu pa se je Planet sprememb ustavil v Ljubljani, kjer je agitiral med srednješolkami in srednješolci. Več o tem v nadaljevanju, zdaj pa nam bodo Improligaši predstavili svoj prvi skeč.

IMPRO 1!

19.20

Detaljnější predstavitev projekta: Vida Ogorelec Wagner.
Predstavitev dela skupine Spletni vihar in filmskega kluba Filmi, ki spreminjajo svet.

19.30

IMPRO 2!

19.40

Zdaj pa k nagradnemu natečaju za kratki video. Umanotera je povabila ljubljanske srednješolke in srednješolce, da ustvarijo provokativno video-sporočilo, ki bo navdihnilo prijatelje, starše, učitelje in politike, naj se čim prej angažirajo v reševanju svetovnega problema Številka Ena: podnebne krize. Na natečaj je v razpisanem roku prispelo pet filmov.

Ocenjevalno žirijo natečaja za kratki video so sestavljali: Marcel Štefančič mlajši, filmski kritik, mag. Zvonka Simčič, akademska slikarka in priznana slovenska video-umetnica ter direktorica nosilke projekta, fundacije Umanotera, Vida Ogorelec Wagner.

Nagrade bo podelila Vida Ogorelec Wagner.

Tretje mesto je žirija dodelila filmčku Global Boiler avtorja Črta Letnarja.

Avtorja se povabi na oder.

Črt prejme bon za sodelovanje na mladinski delavnici dokumentarnega filma v koprodukciji Javnega sklada za kulturne dejavnosti in DZMP Krško, ki bo na Trški gori pri Krškem v začetku avgusta.

Žirija se je odločila, da podeli dve enakovredni prvi nagradi filmoma, ki imata, po naključju, enak naslov: Podnebne spremembe. Njuna avtorja sta Nejc Levstik in Andraž Sedlar. Prosim, če prideta na oder.

Zmagovalna avtorja prideta na oder.

Prebere se utemeljitev.

Med nagrajenca bomo razdelili bon za video opremo v vrednosti 400 EUR, vsak od njiju pa prejme tudi bon za sodelovanje na mladinski delavnici dokumentarnega filma v organizaciji Javnega sklada za kulturne dejavnosti, ki bo na Trški gori pri Krškem v začetku avgusta.

Prvonagrajenca imata priložnost, da povesta par besed.

19.50 Sedaj pa na kratko o partnerjih in sponzorjih projekta Planet sprememb v Ljubljani

Umanotera projekta ne bi mogla izpeljati brez pomoči partnerjev in sponzorjev:

Mestna občina Ljubljana kot sofinancer projekta

Toyota Adria d.d. in UniCredit Banka Slovenija d. d.

Lorex d.o.o. je sponzoriral del glavne nagrade – bon za video-opremo

Javni sklad za kulturne dejavnosti je sponzoriral tri nagrade za udeležbo na filmski šoli

Založba Mladinska knjiga je podarila nagradne knjige „Neprijetna resnica“

IMPRO 3!

20.05 Zaključek

Nagrade so podeljene, čestitke avtorjem še enkrat.

Vabimo vas na prijetno druženje, na pokušino ekoloških dobrot in na prijazen klepet. Hvala.

20.45

Predviden zaključek

Seznami udeležencev Filmskega kluba

Tiskana gradiva

Nagradna T-majica iz organskega bombaža



Plakat (priloga)

Kartice (priloga)

Objave v glasilu Ljubljana

- Šolski utrip: Planet sprememb (objava v številki maj 2009)
- Pogovor z direktorico Umanotere, Vido Ogorelec Wagner (predvidena objava v številki julij-avgust 2009)
- Eko-ankete z mladimi: dijaki in študenti (predvidena objava v številki julij-avgust 2009)

Vida Ogorelec Wagner je arhitektka, magistrirala je v San Franciscu. Živahen duhovni utrip tega mesta je izostril smer: po številnih seminarjih na temo trajnostnega razvoja, na temo podnebnih sprememb, ki se jih je udeležila, se je odločila dejavneje poseči v splet težav, ki se zgrinjajo nad nas. Izbrala je osveščanje ljudi, uredila je Zbornik Zemlja prvo knjigo Ala Gora – Zemlja v ravnovesju. In spoznala, da je osveščanje ljudi nadvse smiselno, vendar nima operativne moči. V času ministrovanja Mihe Jazbinška se je aktivno vključila v delo ministrstva, ki je s takrat sprejetim zakonom o varstvu okolja uveljavilo načela trajnostnega razvoja iz Agende 21 v našem prostoru. Umanotero je ustanovila jeseni leta 1994. Nevladna organizacija – fundacija za trajnostni razvoj je v sebi združila entuziaste. Ob pripravi Agende 21 za Slovenijo je povezala enainvajset nevladnih organizacij. Temeljna usmeritev: v trajnostni razvoj, v uveljavljanje načel trajnostnega razvoja med ljudmi, ter v prenašanja načel v prakso.

Umanotera pa ... Ime nakazuje spremembo v razmerju človek – zemlja. In sporoča, da je zdajšnji grobi eksploatacijski odnos treba preseči. Po Lowelocku je Zemlja živ in trdoživ organizem s sposobnostmi samouravnavanja. V knjigi Gaja se maščuje avtor opozarja, da so meje sposobnosti samoobnavljanja posamičnih sistemov tega organizma presežene. Če ne bomo spremenili odnosa do planeta, bodo posledice pogubne.

VIDA OGORELEC WAGNER: sinonim za trajnostni razvoj v Sloveniji

Med najnovejšimi znanstvenimi odkritji ter med ukrepi, ki jih ponuja najnaprednejša politika, je velik prepad

Leta 2006 je na povabilo Veleposlaništva kraljevine Velike Britanije pri nas gostoval angleški svetovalec G-8 Eliot Morley. Predavanje je strnil v sklepno misel: »Med najnovejšimi znanstvenimi odkritji o podnebnih spremembah ter med ukrepi, ki jih ponuja najnaprednejša politika, je velik prepad.«

Ugotovitev me je močno vznemirila. Zveni usodno. Ta prepad si velja ogledati pobliže.

Najnaprednejše politike in ambiciozni načrti

Med najnaprednejše politike gre uvrstiti britansko. Velika Britanija je sprejela zakon, po katerem naj bi emisije ogljikovega dioksida do leta 2050 zmanjšali za 80 odstotkov. Evropska unija je sprejela paket ukrepov, imenovali so ga 20 – 20 – 20; do leta 2020 bo treba za 20 odstotkov zmanjšati emisije ogljikovega dioksida in za 20 odstotkov povečati kapacitete za pridobivanje energije iz obnovljivih virov. Zmanjšanje izpustov se v primeru mednarodnega sporazuma poveča na 30 odstotkov. Med pomembne vsekakor sodi Kyotski sporazum. Ta bo leta 2012 potekel, pripravlja se že novi sporazum. V Københavnu so se marca sestali znanstveniki, decembra bo tam srečanje politikov na najvišji ravni. Vsekakor razveseljuje dejstvo, da tokrat ZDA sodelujejo. Predsednik Obama cilj postavlja zelo visoko; tudi ZDA naj bi emisije ogljikovega dioksida do leta 2050 zmanjšale za 80 odstotkov.

A dogodki prehitevajo

Po Morleyu vse to ne bo zadoščalo. Ne bo dovolj! Predvsem ne dovolj hitro. Bitko za ohranitev arktičnega ledu smo že izgubili; brez pravega boja. V tridesetih letih se je stopila polovica ledu. Vendar je četrтина izgube nastala v dveh letih. Med 2005 in 2007. Predvsem se bojimo povratnih zank. Medtem ko znanost že lahko predvidi marsikaj, na primer posledice globalnega segrevanja, ob pojavu nepredvidenih in nepredvidljivih povratnih zank le strmi. Problem je torej v tem, da politični sklepi res ne morejo dohitevati novih spoznanj. Al Gore stanje označuje z politično sklerozo.

Prikrita in razkrita znanstvena spoznanja

»Politična skleroza« zveni začinjeno, z nekaj cinizma. Znanstveniki očitno ne zmorejo dovolj poguma, da bi priznali resnico, ki je, žal, neprijetnejša od Nerijetne po Alu Goreu. Bojijo se, da bi ta odvrnila ljudi. Bojijo se priznati, da so s težavo izbojevani ukrepi – politično osvojeni cilji zmanjševanja emisij – nezadostni. Da bi bilo treba ukrepati precej bolj radikalno. Za nameček so celo najvidnejše nevladne organizacije »nekje vmes«. Sprejeto strategijo 20 – 20 – 20 so burno pozdravile, četudi se se že v pogajanjih za Kyotski sporazum pred desetimi leti zavzemali za ambicioznejše cilje.

Gre za primer političnega oportunizma na res nepravem mestu. Na drugi strani pa so tisti, ki si upajo. Nobelovec Paul Crutzen meni, da najslabši scenarij že dohitevamo. James Hanson, o njem je zaradi težkega konflikta z Bushem napisana knjiga Cenzuriranje znanosti, predstavlja dve trditvi. Prva sporoča, da smo varne koncentracije ogljikovega dioksida že presegli; rezerv ni več. Druga opozarja na eno najbolj podcenjenih groženj, na dvig morske gladine; ne smemo izključiti možnosti petmetrskega dviga morja v tem stoletju. Pred kratkim smo v Delovi prilogi brali o katastrofalnih posledicah povečanja povprečne temperature za štiri stopinje. Če bi se jim hoteli izogniti, bi morali do leta 2015 emisije zmanjšati za 50 do 70 odstotkov. V slabih šestih letih! Ne preseneča, če je tako radikalen predlog zavržen kot politično, predvsem gospodarsko nesprejemljiv.

Drugačna formula

Med usposabljanjem za multimedijška predavanja na temo Neprijetna resnica sem spoznala Ala Gora. Prepričana sem bila, da bo stanje stvari ognjevit komentiral. Bila sem presenečena. Avtor Neprijetne resnice je bil glede potrebnih ciljev zmanjševanja izpustov zelo zadržan. Seveda, še vedno je predvsem politik, ki resnico odmerja zelo previdno. Kam torej po pravi odgovor; v zvezi s prepadom, ki zeva med odkritji znanosti in političnimi voljami? Napotili so me na Scripps Institute v San Diegu. Odgovor me je spet presenetil. Pravil ni! Gre za to, koliko smo se sposobni približati naravni absorpciji sistemov – oceanov, gozdov ... Namesto odstotkov torej načelo: onesnaževanje s CO₂ je treba do leta 2020 zmanjšati na stopnjo, ki ustreza naravni absorpciji sistemov, s katerimi razpolagamo.

Problem Slovenije

Emisije, ki jih v Sloveniji proizvedemo, so še enkrat tolikšne, kolikor jih prenesejo naši naravni absorpcijski sistemi. Evropsko povprečje presegamo petkratno! Kar nas izenačuje z Japonsko, medtem ko ZDA povprečje presegajo desetkrat. A s slednjim se ne gre tolažiti. Videti je tudi, da si zatiskamo oči. Medtem ko Angleži, Nizozemci in Nemci raziskujejo, kakšne utegnejo biti posledice dviga morske gladine v meterskih stopnjah in na Floridi preštevajo jedrske elektrarne, ki se bodo znašle v morju, je v našem proračunu še vključena gradnja otoka pri Izoli; investicija je vredna sto milijonov evrov. Pa ne gre za to, da bi ne vedeli. Umanotera je s pomočjo Znanstveno raziskovalnega centra pri SAZU pripravila prikaz dviga morske gladine na slovenski obali. Posledice zgolj polmetrskega dviga bi bile znatne. Metrski pa bi preplaval nižinske dele, tako soline kot območje Lucije pri marini, tudi nasute predele Izole in Kopra – Luko, Zatok.

Nevladne organizacije so zato, da neodvisne spremljajo, kar je, da opozarjajo. In vtis je, da Slovenija tega noče. V času Podobnikovega ministrovanja je razpis za promocijo varstva okolja – ukinjen. Zda naše organizacije podpira predvsem tujina in podpirajo jih prosvetljena podjetja. Vendar pri slednjih ne vemo, ali lahko sprejememo denar, ne da bi zašli v razmerja, zaradi kakršnih bi trpela objektivnost. Naš kredo. Ne glede na popolno finančno negotovost vztrajamo in vztrajali bomo. Tveganje apokaliptičnega scenarija je namreč – realno.

Velika dilema

Sprašujem se, kakšno je pravilno ravnanje. Zamolčati ... Povedati le del resnice, da ne bo panike? Opazujem znanstvenike, ki »počepnejo« ... In velika dilema se jasni. Mislim, da bi morali povedati **vso resnico**. Potem naj tako politika kot tudi ljudje, posamezniki, odreagirajo, kot lahko. Če je emisije res treba zmanjšati za 70 odstotkov, in to do leta 2015, potem naj se to pove. Glasno. Ukrepanje le tako postane prva prioriteta. Top tema. Samo tej se posvetimo. Ker vemo, da gre za preživetje samo. Znano je, da se v izjemnih razmerah vklopi drugačna psihologija, vklopijo se drugačni mehanizmi v družbi. V izrednih okoliščinah ljudje pristanejo na marsikaj, ker vedo, da gre za višje cilje. V tem primeru gre; za goli obstoj civilizacije. Če se povprečna temperatura dvigne za 6 stopinj, bomo izgubili tri četrtine vseh živih bitij; vključno z večino človeštva.

Samoizpraševanje

Najprej izprašam sebe. Sem naredila dovolj? Bi Umanotera lahko naredila več? Sama se z okoljskimi problemi ukvarjam že petnajst let. Sprva je bilo res težko pritegniti sogovornika. V zadnjih treh letih

se je zgodil velik preboj. Dosegli smo pozornost medijev, politikov, tudi gospodarskega sektorja. Seveda so k temu prispevali različni dogodki. Neprijetna resnica Ala Gorea ima znatno prebojno moč. Odmevalo je še nekaj dokumentarcev, tudi poročila Medvladnega odbora Združenih narodov. Pri nas je osveščujoče delovala zelena zima 2006-2007. Tudi drobci – poplave in viharji, ekstremno vreme. Ljudje že občutijo sami, da je drugače, kot je bilo. Postajajo bolj pozorni.

Umanoterin naslednji korak

Vendarle ... na ravni aktivnosti nismo napravili dovolj. Izpeljali smo nekaj kampanj ozaveščanja, pri tem mislim izključno na nevladne organizacije. Država je stala ob strani. Pa je kljub temu videti, da smo z vsemi oblikami delovanja dosegli nekaj pomembnega – dosegli smo določen maksimum pozornosti, tisto točko, ki omogoča naslednji korak. Zdaj skušamo doseči politične vrhove, od državnega do občinskih. Naš cilj je implementacija načelno sprejetega v ustrezno zakonodajo diktirano. Letos se za sprejem pripravlja Zakon o podnebni spremembi. Ustrezna zakonodajna diktirana pomeni jasno opredelitev ciljev – akcij ozaveščanja, področij raziskav, predvsem pa definiranje konkretnih ukrepov ter mehanizmov financiranja. Poskušamo tudi vplivati na politične vrhove, naj z lastnim ravnanjem ljudem ponudijo zgled. Možnosti je več. Je uvedba zelenih javnih naročil, je nabava službenih vozil po emisijskih merilih. Pomembne so prenove in novogradnje po standardih energetske učinkovitosti ... Služba vlade za razvoj, ki jo vodi minister Gaspari, že pripravlja akcijski načrt za zeleno javno naročanje. Tega smo veseli. Še bolj, ker so nas vključili. Na osnovi strokovnih podlag, ki jih je predložila Evropska komisija, je Umanotera izdelala analizo trga za 10 skupin izdelkov ter storitev. Zajet je maksimum prednosti glede na obseg naročanja ob vplivu izdelkov na okolje. Akcijski načrt bo podlaga za zakonodajne mehanizme. Vendar bo tudi v tem primeru za doseganje cilja načelne ravni potrebno preseči s številkami; z obveznimi kvotami, na primer.

Kaj lahko stori Mesto?

Mnogo! Lahko podpre akcije ozaveščanja o vseh perečih okoljskih temah in to na vse mogoče načine. Osveščanje je nadvse pomembno. Ko ljudje res razumejo, začno tudi ukrepati; dosledno ločevati odpadke, z energenti ravnati varčneje, se odpraviti peš ali s kolesom ... Mesto lahko pristopi k reševanju gospodarske krize na način, ki hkrati odpravlja okoljske probleme. Pri preseganju prometnih zagat v mestu lahko nameni prednost ukrepom s hitrejšim učinkom. Nato – navzlic vsem mogočim globalizacijskim trendom – posveti posebno pozornost vzpodbujanju samooskrbe; predvsem s hrano. In nadvse skrbno ohranja, vzdržuje in širi zelene mestne površine. Še kaj? Nemara ... A oglejmo si našeto podrobneje.

Čas gospodarske krize ne izključuje reševanja okoljske krize

Menim, da je tema nadvse pomembna. Kljub pomislekom gospodarska kriza predstavlja najugodnejši čas za odločen pristop k reševanju okoljskih težav. Vemo že, da je mogoče reševati tako podnebno kot gospodarsko krizo z istimi ukrepi. Najboljši primer je energetska prenova zgradb. Energetska prenova obeta veliko koristi. Investicija v alternativne načine ogrevanja, ki se v petih do destih letih, odvisno od cene energije, povrne, pomeni prihranek; stroški za ogrevanje se bodo bistveno zmanjšali. V paket sodi prenova stavbnih plaščev. Oboje odpira delovna mesta. V Sloveniji že imamo podporno industrijo, imamo materiale in imamo znanje. S povečanjem energetske učinkovitosti se zmanjša negativen učinek zgradb na okolje kot gre za ogrevanje in hlajenje. Program, ki oživlja gospodarstvo in hkrati zmanjšuje tako emisije kot porabo energentov je dober program. Po vseh analizah gre za najzanimivejše področje med tistimi, ki dosegajo dvojni cilj. Zdajšnja mestna uprava izkazuje veliko pripravljenost za pospešitev energetske obnove stanovanjskih zgradb.

Evropska sredstva so na voljo in so že opredeljena v operativnem programu, za prenovo javnih objektov. Projekt namreč poteka na Evropski ravni in velja za obdobje 2007 – 2013. Čas je, da sredstva začnemo črpati. Ostaja vprašanje energetske prenove stanovanjskih kompleksov. Mislim, da ga je mogoče rešiti z inovativnim finančnim mehanizmom. Denarja je dovolj. Ni pa ustrezno usmerjen. Finančna kriza je v dobršni meri posledica špekulacij na borzi. Zasledovanju velikih donosov pritičejo tudi velike izgube. Posel s prenovo zgradb pomeni manjše donose, vendar z

minimalnim tveganjem. Zanimiv je za širok spekter. Od zasebnih investorjev, do – na primer – pokojninskih skladov; slednji so zavezani k dolgoročnemu razmišljanju in varnim naložbam. Velja razmisliti. Predvsem zato, ker gre za dvojni učinek.

Pereče področje – mestni promet

Posledice naglega naraščanja avtomobilskega prometa pestijo vsa večja mesta. Ljubljana ima v smislu reševanja dodaten problem; dolgoletno stagnacijo v razvoju javne prometne infrastrukture. A to že vemo, o tem se piše, pripravljajo se raznovrstni načrti, ki naj stanje izboljšajo. Rada bi opozorila le na eno točko, ki je iz vidika podnebne spremembe nadvse pomembna. To je čas. Iz vidika časa je prav ukrepati hitro. Kar daje prednost cenejšim rešitvam. Mlajši strokovnjaki predvideno izgradnjo mestne železnice v Ljubljani ocenjujejo kot precej drag in prostorsko zahteven projekt; nekje na meji smotrnega, če upoštevamo velikost mesta. Zaradi zahtevnosti je rešitev dolgoročna. Za vmesno obdobje predlagajo sodobno mrežo, manjše avtobuse visokega standarda, za katere je treba zagotoviti posebe pasove in s tem večjo potovalno hitrost. Z relativno majhno investicijo bi razmere v Ljubljani močno izboljšali v relativno kratkem času. Vendar zgolj s povečevanjem javnih prevozov cilj še ne bo dosežen. Zapiranje možnosti za osebne avtomobile je neizogibno. Kar pomeni zmanjševanje parkirišč znotraj mesta in urejanje parkirnih žepov na vpadnicah ob uvedbi »park and drive« sistema. Videti je, da je čas za slednje dozorel. Opazila sem namreč dvoje. Celo v prazničnem tednu je naše edino tovrstno parkirišče na Viču povsem zasedeno. In v Medvodah je parkirni prostor ob železniški postaji postal premajhno. Ljudje so očitno spoznali, da se potovanje z vlakom v Ljubljano – izplača. Od Medvod do centra mesta – le trinajst minut! Parkirni žepi so stara, dobra domislica in čudi me, da izgradnje obvoznic in širitve vpadnic dobivajo prednost. Promet je namreč kot reka. Kolikor prostora mu namenimo, toliko ga bo zasedel. Ljudem je treba jasno predočiti, da parkiranje v centru mesta ni temeljna človekova pravica. Vsekakor je pravičnejše mestne trge in ulice vrniti tako meščanom kot obiskovalcem. Ukrep prinaša celo trojno korist. Poleg izboljšanja pogojev bivanja ob zmanjšanju emisij, za medgeneracijsko druženje preurejeni mestni prostori obetajo dober socialni mehanizem. Aljaž Plevnik iz Instituta za trajnostno mobilnost opozarja na znaten prihodek k investicijam, ko gre za zagotavljanje parkirnih mest pri novogradnjah. V tujini z ukrepi urbanistične politike omejujejo število parkirnih mest ob objektih. S tem znižujejo tako investicijsko vrednost kot prometno obremenitev. Vsekakor je za tovrsten pristop k reševanju potrebna razvita javna prometna infrastruktura. Vendar se v Ljubljani pravkar kaže velika priložnost za zgled, ki ga Mesto lahko posreduje meščanom. Predvidena centralna mestna uprava na območju Cukrarne ima vse pogoje za upoštevanje obeh primerov dobre prakse, tako iz prometnega vidika kot iz vidika energetske učinkovite gradnje.

Lokalizacija in samooskrba

Čas je, da znotraj vseh mogočih globalnih trendov odpremo nenavadno temo: nujnost usmerjanja v lokalizacijo. Na Bavarskem zelo resno pripravljajo načrt prehranske in energetske samooskrbe do 2020. Avstrijci ne le razmišljajo, pač pa z vso resnostjo delujejo v enaki smeri. Zdajšnje relativno nizke cene hrane in nafte so varljive; uspavajo. Ne bo dolgo tako. Tokovi prometa s hrano se bodo zaprli. Manj dražje hrane napoveduje pojav izginjanja čebel. Tudi popolna izčrpanost ogromnih površin zemlje zaradi intenzivne pridelave monokultur. Tudi podnebne spremembe. Pri čemer je kvaliteta ostaja vprašanje zase. Tako Francozi kot Bavarci in Avstrijci so osvojili pomembno ugotovitev. Kolikor bliže je hrana pridelana, toliko neposrednejši je interes za kakovostno, zdravo hrano. Tudi pri nas se postopoma uveljavlja spoznanje, da ekološka pridelava ni zgolj romantična domislica. Da v resnici gre za edini način, s katerim lahko preživimo. V sožitju z naravo. Da naravo lahko le spoštujemo in ustvarjamo skupaj z naravnimi procesi.

Tudi na področju lokalizacije in samooskrbe mesto lahko odigra pomembno vlogo. Dobra in tudi aktualna smer so ljubljanski vrtički. Veseli me, ker Mesto pravkar pripravlja projekt ureditve vrtičkov na novih površinah. Smiselno je k samooskrbi vzpodbuditi še večji del prebivalcev. Ob osnovnem namenu vrtičkarstvo predstavlja tudi vzpodbuden socialni mehanizem. Naslednji korak, o katerem naj Mesto razmisli, je povezava urbanega z ruralnim zaledjem. Kako vzpostaviti aktiven stik, sožitje meščanov s kmeti. V Franciji se dnevno množijo društva, ki bodo odigrala pomembno vlogo. Z

vnaprejšnjim plačilom meščani rešujejo tradicionalne kmetije pred propadom; s tem pa si tudi zagotovijo redno oskrbo z ekološko pridelano hrano. Obstaja celo mehanizem, s pomočjo katerega je mogoče posvojiti avtohtone vrste kultur – na primer vinograd, morda kmetijo z avtohtono arhitekturo, tudi drevo.

Ljubljana mora ostati zeleno mesto

Nadaljnje segrevanje bo, globalno gledano, najmanj za eno stopinjo. Kar za Slovenijo predstavlja povprečen dvig temperature za eno in pol do dve stopinji. Ker vemo, da je povprečna letna temperatura v Ljubljani zdaj enaka tisti v Portorožu pred petdesetimi leti, lahko sami predvidimo, kar prihaja. Obetajo se pogostejši in ekstremnejši vročinski valovi in sušnejša poletja. Zavedati se moramo, da je mesto v vsakem primeru toplotni otok. Vročinski val razmere močno poslabša. Ob vročini sami gre še za kakovost zraka. Pojavi se fotokemični smog, katerega najnevarnejša sestavina je ozon. Vpliv na zdravje ljudi je težko napovedati. Znano pa je, da je pojav avgusta leta 2003 v zahodni Evropi zahteval več kot 38.000 življenj.

Kar lahko stori Mesto je, da na moč ohranja, skrbno vzdržuje in dograjuje zelene površine. Predvsem naj skrbi za ohranjanje starih dreves. Zaradi globlje razraslega koreninskega sistema imajo stara drevesa boljši dostop do vode. Tako imajo celo drevesne vrste, ki niso prilagojene vročini in suši, boljše možnosti za preživetje, kot mlada drevesa. Pri sajenju mladih dreves je treba misliti na toplejši in sušnejši čas, ki prihaja. Izbirati je treba primerne vrste. Smotrno je intenzivno ozelenjevanje prostih mestnih površin; v ta sklop sodijo tudi ravne strehe. Priporočilo naj velja tako za Mestno upravo, za investitorje večjih gradenj, kot tudi za posameznike – meščane, ki takšno možnost imajo.

Naj podnebna zgodba postane središčna tema

Kljub ambicioznim političnim ciljem vemo, da proces teče, da je vse v pogonu. Poleg predvidenih posledic vpliva naše civilizacije na okolje grozijo še nepredvidene in povsem nepredvidljive povratne zanke. Nemočno čakanje se ne spodobi. Postanimo kar se da osveščeni. Pa tudi angažirani. Nujno se vprašajmo, kaj lahko storimo sami. Naš obstoj postaja vse bolj odvisen od okolja, v kakršnem živimo. Od okolja, ki je le del prenaseljenega sveta; z vsemi oblikami onesnaževanja in rušenja naravnih ravnovesij. Harmonija z naravo obeta veliko bolj svetlo prihodnost.

16.753 znakov brez presledkov

EKO-ANKETE

Besedilo: Jerneja Grmadnik

Foto: Iva Gruden

Uvodnik:

»Ločujem odpadke, varčujem z elektriko, vozim se s kolesom,« je večina mladih brez premisleka odgovorila na vprašanje o njihovem prispevku k varovanju okolja. Recikliranje se je, kot kaže, dobro prijelo in tudi druga majhna dejanja, ki prispevajo k ohranjanju okolja, so za mnoge postala samoumevni del življenjske rutine. Toda mladi se zavedajo, da ni vse odvisno le od njih – od posameznikov, in da je onesnaženje globalni problem, pri reševanju katerega, imajo največ moči država, politika, institucije, gospodarstveniki. O Ljubljani in njeni urejenosti imajo mešana mnenja, predvsem pa kar nekaj predlogov, o tem, kaj bi se dalo izboljšati in urediti; poceniti javni promet ali uvesti brezplačne avtobuse, urediti kolesarske steze, tudi do predelov, ki so z mestnim središčem slabo povezani, uvesti takse za vstop z avtom v mestno središče, zapreti širše mestno jedro za promet, očistiti Ljubljano, urediti več smetnjakov za ločevanje odpadkov, s finančnimi nagradami stimulirati tiste, ki skrbijo za okolje, in uvesti sankcije oziroma obdavčitve za onesnaževalce ... Želijo si tudi več informacij ter plakatov in oglasov, ki bi opominjali in trkali na »zeleno« zavest ljudi. Kot je rekla ena od dijakinj, »če imamo lahko povsod jumbo plakate o najrazličnejših trgovinah, bi lahko imeli tudi plakate o tem, kako lahko še bolj pripomoremo k varovanju narave«. Sicer pa so njihovi odgovori na vprašanja **Kako skrbite za okolje in kaj počnete za znižanje svojega ogljičnega vtisa? Kdo so vaši vzorniki na tem področju in kaj bi predlagali za bolj zeleno Ljubljano?** povzeti v spodnji anketi.

Miha Andrič, Filozofska fakulteta

Do neke mere mislim, da vsak skrbi za okolje, menim pa, da bi lahko šel vsak še korak dalje. Verjamem, da so mediji in različni lobiji toliko močni, da bi lahko človeka pripravili do tega, da bi še bolj skrbel za okolje, recikliral odpadke, varčno rabil energijo, porabil čim manj vode, upošteval neke standarde. Mislim pa, da ni dovolj, da samo ravnamo pravilno, ampak moramo o tem začeti razmišljati. To je prvi korak, ki ga more vsak narediti – da prične razmišljati o okolju. Treba se je pogovarjati o tem in biti politično aktiven državljan, ki lahko prispeva k vzpostavljanju zelenih politik. Je pa preveč političnih programov, ki se delajo zeleni, a v resnici to niso, ker niso dovolj učinkoviti. Mislim, da je dolžnost posameznikov, da nadaljujejo s skrbjo za okolje, državna in meddržavna raven, pa je tista, ki mora bolj odločno ukrepati. Zadeve so šle predaleč in to je postal globalen problem. Začeti je treba z vzgojo že v vrtcih, šolah, pri tem pa se morajo povezati nevladne organizacije in politika. Ob tem pa ne smemo pozabiti, da to ni edina kriza na svetu, saj ostajajo socialne in drugi krize. Zgolj potrošnik z nekim normalnim standardom življenja, je namreč lahko zelen.

Lara Brajer, Gimnazija Ledine

Ločujem odpadke, v trgovini pa recimo pazim, da raje kupujem tekočine v steklenicah in ne v embalaži. V družini ima vsak svoj avto, ker pač tja, kamor se starši vozijo v službo ni povezav z javnim prometom. Sama se v šolo vozim z vlakom. Film na to temo, ki sem ga gledala, je bil Al Gorov. Mislim, da bi lahko več govorili o tem tudi v šoli, čeprav smo imeli recimo ekoteden.

Matija Buh, Srednja šola za elektrotehniko in računalništvo Ljubljana

Ko kupim cigarete, recimo, vržem plastično embalažo, v katero so zaviti, v smeti za plastiko. Večkrat recikliram tudi ostale odpadke in tudi po tleh nikoli ne mečem smeti, ker ko sem bil manjši, sem včasih to še počel. V hiši imamo povsod varčne luči, oče pa mi čez noč ugasne računalnik. Ko je vreme lepo se vozim s skejtom, avtobus pa je predrag, zato raje hodim peš. V Ljubljani bi si želel, da bi obnovili Kolezijo in pocenil avtobuse – tako bi se več ljudi vozilo z njimi. Tudi kolesa bi lahko bila cenejša in lahko bi bilo več kolesarskih poti. Od tujih okoljevarstvenih organizacij poznam Greenpeace, čeprav se mi zdi, da se mogoče malo preveč izpostavljajo, sicer pa podpiram njihova prizadevanja in to, kar počnejo.

Maja Cimerman, Fakulteta za družbene vede

Sama k varovanju okolja prispevam tako, da se vozim s kolesom, pazim, kaj kupujem, tudi dejstvo, da sem vegetarijanka, mislim, da pripomore k temu. Zdi pa se mi, da celotna osredotočenost današnje družbe in to nagovarjanje, da je varovanje okolja odvisno zgolj od posameznikov, preusmerja problem in skriva velike onesnaževalce, kot so težka industrije ali na splošno promet, ki veliko bolj prispevajo k emisijam, kot mi vsi skupaj v Ljubljani. Seveda se mora reševanje okoljskih problemov začeti pri posameznikih, ampak ne samo z recikliranjem odpadkov, temveč predvsem s spremembo mentalitete. Vrednote skrbi do okolja moramo vsaditi ljudem v zavest, pri tem pa mislim, da imajo največji vpliv šola, starši in mediji. Poznamo že zeleno industrijo in zelena podjetja, ki uspešno poslujejo in hkrati skrbijo za okolje, zato mislim, da je lažna dilema, ali biti ekonomsko uspešen ali skrbeti za okolje, ker je mogoče oboje. Sama bi v Ljubljani uvedla neke vrste takse, »prometnine« za vstop v mesto z avtomobilom, javni promet bi tudi moral biti zastonj, kolesarske steze pa ne le

ob glavnih cestah, ampak po celem mestu. Ključno pa se mi zdi predvsem omejevanja prometa. Nikogar ne vidim kot vzornika, ker mislim, da bi tako ali tako morali vsi ravnati okolju prijazno. Zame je skrb za okolje samoumevna.

Žiga Čuk, Srednja gradbena, geodetska in ekonomska šola Ljubljana

Doma ločujemo odpadke, ugašamo luči in se ne vozimo z avtomobili, če ni nujno. To pa je več ali manj vse.

Tudi jaz bi si želel več reklame na to temo in več smetnjakov za ločeno zbiranje odpadkov po Ljubljani.

Okoljske teme me zanimajo, ker nočem ostati brez planeta, tako sem tudi na smeri okoljevarstveni tehnik. Od vzornikov bi omenili Lučko Kajfež Bogataj in Vido Ogorelec Wagner, ker se mi zdi, da dobro opravljata svoje delo in stojita za svojimi besedami.

Nassim Djaba, Fakulteta za elektrotehniko

Prejšnji teden sem se udeležil seminarja, ki je imel namen osvestiti javnost o trajnostnem razvoju in sem ugotovil, da ne gre samo za recikliranje, ampak lahko trajnostni razvoj prikažemo kot trikotnik, ki združuje naravni vidik, upoštevati pa je treba tudi ekonomskega in socialnega. Za vse tri lahko vsak posameznik nekaj naredi, recimo tako, da uporablja javni prevoz, reciklira odpadke itd., ampak to je malenkost. Veliko večji vpliv ima industrija, ki je velik onesnaževalce. A vemo, da je v tem veliko denarja in manipulacije. Mislim, da bi se morali vsi skupaj združiti in narediti nek mentalni preskok. S temi majhnimi deli lahko malo spremenimo, ampak spet ne tako veliko, zato bi se morali obrniti na države, na odločevalce, da bi skupaj sodelovali in pristopili k problemu celostno. Osebo sicer ne delam veliko, ampak recimo uporabljam kolo, v Koper, od koder prihajam, se vozim z vlakom, recikliram, zapiram luči. Mislim, da bi država morala nameniti več denarja preventivi in ne šele sanacijam posledic, ki nastanejo zaradi onesnaževanja. Moji vzorniki pa so vsi, ki so naredili ta mentalni ekološki preskok in ki poskušajo z aktivno participacijo prispevati k trajnostnem razvoju.

Gal Galonja, Gimnazija Ledina

V družini ločujemo odpadke in uporabljamo nizkoenergijske žarnice, kjer luč to dopušča. Računalnika ne izklapljam, ker kolikor smo računali s prijatelji z elektro šole, ta ne porabi tako veliko energije, pravzaprav s tem ko ga ugašiš in znova prižgeš, porabiš približno isto, zato ni razlike. Z avtobusom se vozim dva krat na teden, sicer se vozim s starši, in ker se peljemo trije v avtu, je povprečje ogljikovega izpusta manjše. Vsi govorijo, kako je treba rešiti svet in mislim, da to sproža velik pritisk na posameznike. Vsak more začeti sam pri sebi, potem pa bomo morali tudi skupaj nekaj narediti na to temo. Politiki veliko govorijo o tem, naredijo pa bolj malo. Ko je zjutraj mrzlo, sedijo notri na toplem in razpravljajo o problemih okolja, zunaj pa jih čaka »huda mašina«, ki porabi 16 litrov goriva na 100 kilometrov. In to ni prav. V šoli spodbujajo ekološko zavest, toda dokler to ni zavest vsakega posameznika, se stvari ne bodo premaknile. Od organizacij poznam Greenpeace in ostale, ki jih vidim v medijih ali dobivam njihovo elektronsko pošto, gledal sem tudi film Neprijetna resnica od Al Gora.

Nika Gregorin, Gimnazija Bežigrad

Glede na to, da smo tudi doma ekološko ozaveščeni, skrbimo za okolje tako, da recikliramo, ne puščamo prižganih luči, smo previdni pri uporabi kemičnih sredstev. Tudi sama sem delala raziskovalno nalogo o osveščenosti o okolju med mladimi in ugotovila, da mladi ne vedo veliko o tem, da so pa tisti, ki so imeli v šoli projekte o teh temah, vedeli več kot starejši vrstniki. Je pa pri tem tudi vzgoja staršev zelo pomembna. Pričakovala bi, da bi se na televiziji vrteli oglasi, ki opozarjajo na skrb do okolja – torej več propagande, plakatov. Če so lahko za trgovino, so lahko tudi za okolje. Gledala sem film od Al Gora, poznam Greenpeace, Kjotski sporazum in Evropsko komisijo za okolje, Za Umanotero še nisem slišala, se bom pa sedaj malo pozanimala o njej.

Domen Holc, Srednja šola za elektrotehniko in računalništvo Ljubljana

Bolj malo skrbim za okolje, ker se mi zdi, da kot posameznik ne morem veliko prispevati k manjšemu onesnaženju. Če bom samo jaz skrbel, drugi pa ne, potem je tako vseeno. Mislim, da bi morali za okolje skrbeti predvsem velike tovarne, termoelektrarne, cementarne in drugi onesnaževalci, ki proizvajajo več odpadkov, potem bi lahko šele mi začeli delati na tem; torej najprej inštitucije, potem posamezniki. Sicer pa bi si v Ljubljani želel več kolesarski poti, tudi kolesarnice so se mi zdele dobra ideja, ki je sedaj očitno zamrla. En evro za avtobus pa se mi zdi veliko preveč. Kar se tiče zbiranja odpadkov pod zemljo, sem malo skeptičen. Od vzornikov bi pa lahko omenil soseda, ki živi brez elektrike, pa vseeno shaja.

Jaka Jager, Srednja gradbena, geodetska in ekonomska šola Ljubljana

Včasih ločujem odpadke in uporabljam javni avtobus. Doma imamo varčne žarnice, včasih tudi izklapljam naprave in jih ne puščam v stanju pripravljenosti (na stand by). Sicer pa bi si na tem področju želel več reklam, v katerih bi ljudi obveščali o tem, kako bi lahko bolje poskrbeli za okolje – kakšne jumbo plakate, recimo, s predlogi, kaj in kako bi lahko posameznik prispeval k boljšemu okolju. Na srednji gradbeni šoli, ki jo obiskujem, imamo ponekod luči na senzorje, v razredih so tudi ločeni smetnjaki za embalažo in papir. Od tujih okoljevarstvenih strokovnjakov poznam Al Gora, politika, ki je dobro osveščen o onesnaževanju in klimatskih spremembah in ki poskuša prepričati ljudi, da bi storili več za okolje. Od Slovencev pa težko rečem, da imam kakega vzornika, so pa profesorji na programu okoljevarstveni tehnik vse zelo ekološko osveščeni.

Matija Jan, Gimnazija Ledina

Občasno ločujem odpadke; če so recimo smeti v sobi, vse zabrišem v eno kanto, kuhinjske odpadke pa ločujem. Računalnik imam vedno prižgan. Razmišljam o tem, da je slabo, ampak mislim, da to ni problem posameznikov, ampak bi ga bilo treba reševati na neki višji ravni. Mladih ne skrbijo te zadeve, ker imajo druge skrbi.

Kaja Jarm, Gimnazija Ledina

Odpadke ločujem, imamo tudi kompost, ker smo na podeželju. V šolo se vozim z vlakom, ki bi lahko sicer vozil pogosteje. Zdi se mi, da smo mladi dosti ozaveščeni in velika večina ločuje odpadke, imamo tudi ekoparlament. V osnovni šoli smo imeli veliko delavnic, tudi tu smo imeli eko teden in so nas obiskali ekologi. Ne poznam pa znane ljudi, ki bi se ukvarjali s temo okoljevarstva.

Nika Jerman, Gimnazija Poljane

V družini so me tako vzgojili, da zelo pazim na okolje. Vozim se z rolerji, kolesom, ločujem odpadke, ugašam luči in pazim na čim manjšo porabo elektrike. Posameznik lahko veliko naredi za okolje in mislim, da je veliko odvisno od vzgoje v družini, jaz na primer tudi druge prijatelje opozarjam, naj bodo skrbni. Sicer pa mislim, da je po Ljubljani smetnjakov veliko, definitivno pa bi bilo treba poceniti avtobuse, ker so predragi in na šolah uvesti več propagande. Na moji gimnaziji na primer ni veliko poudarka na teh temah, mene so predvsem straši in brat uvedli v okoljevarstvo. Poznam tuje okoljevarstvene organizacije, ne bi pa mogla reči, da imam vzornike.

Luka Kalin, Gimnazija Ledina

Bolj ne skrbim. Če bi bili vsi bolj ekološko ozaveščeni, potem bi tudi sam pazil, kako ravnam z okoljem, tako pa ni nobene razlike. Sem preveč len, vem, sicer pa v družini ločujemo, ampak jaz pri tem ne ravno sodelujem. Kaj bi me motiviralo? Če bi mi plačali, potem se mi zdi, da bi se potrudil. Recimo, da bi za zbiranje plastike, dobil neko denarno povračilo.

Anna Kerr, Fakulteta za družbene vede

Za okolje skrbim tako, da recikliram odpadke, ugašam luči, ne grem z avtom, če ni nujno, in zdi se mi, da na mikro ravni skrbim, da je moj ogljični vtis čim manjši. Mislim, da je onesnaženje globalen problem, kar pa ne pomeni, da posameznik nima vpliva nanj. Država se lahko zavezama recimo za zniževanje izpustov in zapira mestna središča, ampak če to povzroča nek občutek varnosti med posamezniki, češ, saj država skrbi, meni pa ni treba, to ne pelje k rešitvam. Zdi se mi, da ni dovolj konkretizacije zelenih politik. Zelo pomembno se mi zdi tudi delovanje na lokalni ravni, recimo v Ljubljani se hitro poznajo majhne stvari in mislim, da je mesto na dobri poti, da bi začelo skrbeti za okolje; recimo kazni za neregistrirane odpakov so dobra poteza, ampak če nihče tega ne nadzira oziroma če ni poskrbljeno za kontejnerje, so taki zakoni neučinkoviti. Predlagam pa, da bi se uredilo kolesarske poti, do Črnuč sploh ne moreš peš ali s kolesom. To, da so parkirišča draga, je tudi smiselno, saj odvrta ljudi, da bi šli z avtom v mesto. Finančni ukrepi ljudi prisilijo v iskanje drugih poti.

Špela Kotar, Biotehniška fakulteta

Zelo striktno ločujem odpadke in tudi cimre silim v to, elektriko ugašam, tudi iz stanja pripravljenosti, kolo uporabljam, kadar se le da – to počnem v vsakdanjem življenju. Na nivoju svojih aktivnosti, pa sem začela s projektom zbiranja pločevink po fakultetah Podari pločevinko – to sem najprej počela prostovoljno, ideja pa je bil zelo všeč podjetju Interseroh, ki me je kasneje tudi zaposlilo in sem zdaj vodja tega projekta. To poteka po osnovnih šolah, zdaj širim po fakultetah, priključujejo se nam podjetja. Odziv je po dveh letih zelo dober, letos je bilo tudi tekmovanje v zbiranju, ki ga zdaj končujemo. Mladi so zelo angažirani pri zbiranju. Sicer pa tudi na Študentski organizaciji Univerze v Ljubljani (ŠOU) v okviru obštudijskega resorja začenjam s celostnim okoljevarstvenim projektom, ki bo zajel ločevanje odpadkov po točkah, kjer se študentje največ zadržujejo. Pa razne zbiralne akcije bodo in projekti na nivoju Slovenije in Evrope, kamor se bodo vključevali študenti. Mislim, da lahko posameznik veliko naredi za okolje, pri nas pa te zavednosti še ni, na severu Evrope, recimo, je tega veliko več. Pri ločevanju odpadkov imajo zanimive prisrtope, da privabijo ljudi k temu z nekimi stimulacijami in nagradami, da skratka spodbujajo ljudi k temu tudi z ekonomskega vidika. Začeti je treba s tem, da vidijo posamezniki nek interes pri skrbi za okolje npr. z uvajanjem davkov. Žal so varčne hiše drage in malo ljudi dobi subvencije, vsekakor bi si, če bi lahko, zgradila samozadostno hišo in se vozila s hibridom. Od vzornikov bi vsekakor omenila Vido Ogorelec Wagner, ki jo tudi poznam, je res aktivna na tem področju in ima veliko energije, spoznala sem tudi Andreja Pečjaka (idejni oče posebnega električnega avtomobila, op. a.), ki me je s svojo družino in načinom življenja zelo navdušil, pa Franc Lobnik s Sveta za varstvo okolja RS lahko omenim, ki je bil tudi moj predavatelj in je vodil poletno šolo okoljskega menedžmenta. Lani je sicer ni bilo, ampak upam, da se bo ta projekt, ko se zberejo študenti iz Evrope in imajo različne aktivnosti in debate na temo okolja, nadaljeval. To so ljudje, ki veliko naredijo in malo govorijo, oz. kar povejo, veliko pomeni.

Jure Kreft, Gimnazija Bežigrad

Poskušam razmišljati o okolju in o rešitvah, razmišljam recimo o avtih na vodik in kako bi se lahko prihranilo na elektriki. Sicer pa se v šolo vozim s kolesom, ločujem odpadke sploh biološke. Zanimajo me okoljevarstvene teme, ampak bolj na politični ravni. Politiki mislim, da nič ne naredijo za to, treba bi bilo uvesti kake subvencije, znižati davke in s podobnimi ukrepi pripraviti ljudi, da bi bolj skrbeli za okolje. Javni prevoz bi lahko bil bolj

organiziran, bolj povezan – do Črnuč so na primer zelo slabe povezave. Škoda je tudi, da nimamo tramvaja in boljših vlakov. Okoljevarstvene organizacije pa mislim, da bi morale imeti bolj zanimiv pristop.

Jošt Lajovec, Gimnazija Ledina

Ločujem odpadke, zadnje čase tudi pri elektriki in vodi varčujem, pa smeti ne mečem v naravo. Uporabljam kolo in rolerje, avto samo za daljše vožnje. Zdi se mi zdi, da je v Ljubljani precej smetnjakov za ločeno zbiranje odpadkov, tudi za nov način zbiranja pod zemljo sem že slišal. Mislim, da lahko posameznik ogromno prispeva k boljšemu okolju. Tudi prijatelje opozarjam, če jih vidim, da vržejo odpadke v naravo, in jim »zagrozim«, naj smeti poberejo. Štiri krat sem tudi gledal film Neprijetna resnica od Al Gora.

Črt Letnar, Gimnazija Bežigrad

V šolo se vozim s kolesom, če le ne pada dež, v družini ločujemo odpadke, varčujemo pri elektriki, elektronske naprave popolnoma izključimo. Za bolj zeleno Ljubljano bi lahko bilo več dni brez avtomobila. Meni je bilo super, ko je bil center zaprt za promet, da sem se lahko sprehajal naokoli. Dobro bi bilo, da bi se uporabljalo več alternativnih virov energije, kot so sončne celice, čeprav je to zelo drago. Mislim, da običajni človek težko kaj naredi, razen tega, da se vozi s kolesom in podobne zadeve, če je pa nekdo na višjem položaju, na oblasti, v politiki pa ima nedvomno več vpliva na oblikovanje javnega mnenja, na vplivanje na druge s svojim vodenjem in odločitvami.

Nejc Levstik, Gimnazija Poljane

Opadke ločujem že kakšno leto. Če je lepo vreme se vozim s kolesom, tudi doma smo skrbni do okolja in imamo recimo varčne žarnice po hiši, računalnik izklapljamo ponoči. Kaj še predlagam v Ljubljani? Mislim, da bi morali zamenjati stare avtobuse. To, da so zaprti center pa tudi ni slaba ideja. Na plečih institucij je predvsem to, da razširjajo propagando in opozarjajo na to, da je vsak prispevek posameznika pomemben. Kot vzornika bi lahko navedel mojega očeta, ki je za zgled v družini.

Tjaša Maciuš, Gimnazija Ledina

Ločujem odpadke, tudi doma ločujemo odpadke, računalnika pa ne ravno izklapljam. Sicer se vozim z avtobusom. Mislim, da bi lahko vsak posameznik poskrbi za to, da nekaj prispeva k boljšemu okolju. Pa več informacij na to temo bi si želela in več propagande.

Maša Majcen, Gimnazija Ledina

Sama bolj ne skrbim za okolje, čeprav odpadke v družini ločujemo, to je pa tudi vse. Jaz preprosto pozabim na ločevanje, mogoče bi mediji morali več o tem poročati, v šoli se mi zdi, da je kar dobro poskrbljeno za to – imeli smo ekološki teden, tudi politiki bi lahko naredili več. Smetnjakov za ločeno zbiranje odpadkov je po mestu dovolj, ampak jih ne vsi upoštevajo. Poznam film od Al Gora, ki mi je bil všeč. Prvi dan po ogledu sem rekla, da se bom bolj potrudila, potem sem pa pozabila, ker nisem disciplinirana. Od organizacij poznam samo Listo za čisto pitno vodo.

Juš Mejaš, Gimnazija Ledina

Ločujem odpadke in ko grem v trgovino vzamem vrečke že doma, kakšne smeti okoli smetnjaka pobrem, pa tudi doma ločujemo. Čez noč in ko so sem v šoli ugasnem računalnik, v šolo se vozim z avtobusom. Mislim, da smo mladi dovolj dobro obveščeni o skrbi za okolje. Vsak posameznik pa lahko po mojem mnenju veliko prispeva k boljšemu okolju.

Urša Nagode, Gimnazija Bežigrad

Ugašam luči po stanovanju, če jih drugi pustijo prižgane, pazim na porabo vode, ko si čistim zobe ali roke. Doma tudi odpadke ločujemo, v šolo se vozim z javnim prevozom, po Vrhnikih, od koder sem, pa s kolesom in rolerji. Mislim, da bi morali zamenjati stare avtobuse, ki proizvajajo preveč emisij, pa tudi poceniti vožnje, ker bi potem več ljudi uporabljalo javni prevoz. Tudi vlake bi bilo treba posodobiti. Moj vzornik je recimo Mahatma Ghandi, ki je rekel, da bodi sprememba, ki bi jo rad videl v svetu, in tega se tudi sama držim. Vsak bi torej moral začeti pri sebi.

Boštjan Petrič, Gimnazija Bežigrad

Za okolje skrbim tako kot vsi ostali; recikliram, vozim se s kolesom in avtobusom. Mislim, da ima človek dobre možnosti, da poskrbi za okolje, če želi. Kar se tiče ekološkega ravnanja, mislim, da bi mogla država vzeti stvari v svoje roke. Jaz bi na primer za začetek očistil slovenske reke. Župan Jankovič je obljubil, da bo počistil Ljubljano in oživil kopališče na Špici. Seveda so neki vzorniki, poznam recimo Al Gora, ampak ti, ki tako na veliko propagirajo skrb za okolje, mislim, da uničijo nekaj svoje morale oz. držo, če se na primer potem vsak dan vozijo z letali. Mislim, da je predvsem v rokah države, da poskrbi za okolje, saj je država tista, ki z raznimi vzvodi narekuje način življenja.

Petra Poje, Gimnazija Ledina

Sama bolj malo skrbim za okolje, trudim se predvsem pri varčevanju z elektriko. Ne puščam luči prižganih, izklapljam računalnik. Doma imamo posebej smeti za steklo. Mislim, da če bi vsak to delal, bi se zelo poznalo. Več bi bilo treba oglaševati, kaj bi bilo treba delati, tudi vzgoja doma ima velik pomen. Želela bi se več informacij, kako bi se dalo v gospodinjstvu paziti na skrb za okolje. V času ekotedna smo v šoli gledali Al Gorov film, sicer pa nimam nobenih vzornikov na tem področju.

Karin Potokar, Gimnazija Ledina

V družini ločujemo odpadke; papir, plastiko posebej, tudi v šoli imamo ločene smetnjake za embalažo. Vode ne puščam teči po nepotrebnem, računalnik sicer puščam prižgan, ugašam pa luči, če me ni v sobi. V šolo se vozim s starši z avtom, ampak se nas pelje več, pa tudi kakšno sošolko peljemo. Zdi se mi, da je po mesto veliko smetnjakov, informacij bi pa lahko bilo več. Če bi vsak posameznik vsaj malo naredil za okolje, bi se po mojem mnenju poznalo. Gledala sem film *Neprijetna resnica*, vzornikov pa nimam. Okoljevarstvo sicer ni ravno tema, ki bi me zanimala.

Andraž Sedlar, Akademija za multimedije

V šolo se vozim z avtobusom, varčujem z vodo, recikliram odpadke, sam ravno ne pazim, da jem ekološko hrano, ampak spodbujam to, da bi se je bolj posluževali. Želim si, da bi lahko naredil več videospotov, ki govorijo o podnebnih spremembah, tako kot sem jih nekaj že naredil. Več bi lahko bilo tudi jumbo plakatov, saj mislim, da bi lahko reklame pripomogle k temu, da bi se ljudje bolj zavedali okoljskih problemov. V mestu pa mislim, da bi bilo treba predvsem skrbeti za čim manjši izpust CO₂ v ozračje – manj avtomobilov, več dni brez avtomobilov.

Klemen Starič, Srednja ekonomska šola Ljubljana

Recikliram odpadke, vse debate ki jih imamo v okviru debatnega krožka in na debatnih turnirjih v zvezi z varstvom okolja, pa mislim, da pripomorejo, k temu, da se več pogovarjam in razmišljam o okolju. Tako sam pripomorem k osveščanju ljudi. Mislim, da je treba k problemu pristopiti globalno. Države bi morale zamenjati vsa fosilna goriva z obnovljivimi viri energije ali jedrsko energijo. Zmanjšati moramo izpust CO₂. Kar se tiče javnega prometa, mislim, da so avtobusi vedno polni, zato bi jih bilo treba uvesti več – ljudje bi se potem raje vozili z njimi. Cene se mi zdijo primerne, če bi se znižale pa bi to spodbudilo še več ljudi k uporabi javnega prometa. Od okoljevarstvenih organizacij poznam Greenpeace, vzorniki pa so politiki – tisti, ki se zavzemajo za okolje in vsi posamezniki, ki pristopajo k temu problemu.

Gašper Volf, Gimnazija Ledina

Ločujem odpadke, tudi druge opozarjam, da morajo ločevati. Doma imamo posebej smeti za embalažo, papir in biološki odpadke. V šolo se vozim z avtobusom, če je grem kam blizu, grem z rolko. Lahko rečem, da je na tem področju moja vzornica moja mama, ker me vedno opozarja, da morem ločevati in je huda, če kdaj kaj narobe odložim. Kar se pa tiče filmov, sem gledal film od Al Gora in en del risane serije *Futurama*, ki govori o skrbi za okolje.

Kopije računov